

— Δὲν ἤξεύρω, . . . πολλοὶ ἀποθνήσκουν πολὺ ἡσύχως· ἀλλὰ Δίκ, τί νομίζεις ὅτι θὰ γίνῃς ἀφοῦ ἀποθάνῃς;

— Θὰ μὲ θάψουν, ἀπαντᾷ τὸ παιδίον· ἄλλους τοὺς θάπτουν μὲ μουσικὴν, ἄλλους τοὺς πηγαίνουν μὲ τὸ κάρρον. . . — Θὰ μὲ πάγουν καὶ μένα μὲ τὸ κάρρον; . . .

— Ὅχι, παιδί μου, σοῦ τὸ ὑπόσχομαι. Ἀλλὰ δὲν μὲ λέγεις, σὲ παρακαλῶ, ποῦ θὰ ὑπάγῃς ἀφοῦ ἀποθάνῃς;

— Εἰς τὸν τάφον.

— Τὸ σῶμά σου, μάλιστα, ἀλλὰ ἡ ψυχὴ σου;

— Ἡ ψυχὴ μου; τί πρᾶγμα εἶνε;

Ἡ κυρία ἀπελπίζετο νὰ συντελέσῃ εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τοῦ Δίκ καὶ ἀναλύεται εἰς δάκρυα.

— Μὴ κλαίῃς ἔτσι κυρία, μὴ κλαίῃς! λέγει ὁ θνήσκων πρὸς τὴν κυρίαν Ἄουστεν, καὶ δράττεται τῆς χειρὸς δι' ἧς ἐκείνη καλύπτει τοὺς ὀφθαλμούς της. Ὁ Δίκ ἐγγίζει τὴν χεῖρά της μετὰ σεβασμοῦ, μετ' ὀλίγον δὲ ἐνθαρρυνόμενος πλήττει αὐτὴν ἐλαφρῶς διὰ τῆς χειρὸς του καὶ βλέπει μειδίαμα ἱλαρὸν ἀνατέλλον εἰς τῆς κυρίας τὰ χεῖλη. Παῖς πλάνης καὶ ἐγκαταλειμμένος, οὐδέποτε γνωρίζων ἀγάπην καὶ στοργήν, πρώτην φοράν αἰσθάνεται ἄλλο τι πρὸς τὴν καρδίαν του τὸ αἰσθημα τῆς θωπείας. Σφίγγει ἀνεπιγνώστως τὴν χεῖρα τῆς κυρίας καὶ καταβιάζεται αὐτὴν ἡρέμα ἐπὶ τὴν καρδίαν του. Σφίγγει αὐτὴν ἔτι τρυφερότερον διὰ τῶν δύο μικρῶν του χειρῶν, ἀνακλίνεται ἐπὶ τοῦ προσκεφαλαίου του μετὰ βαθέος στεναγμοῦ, καὶ κλείει τοὺς ὀφθαλμούς.

Ε΄.

Μετὰ τρία ἔτη τὸ ἀτμόπλοιο τοῦ πλοιάρχου Γιλβέρτη ὄρουε καὶ πάλιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ Ζάκσων. Καὶ πάλιν δὲ, ὡς πρὸ τριῶν ἐτῶν, ὁ Κύριος καὶ ἡ Κυρία Ἄουστεν προγευματίζουσιν ἐπὶ τοῦ πλοίου. Καθ' ἣν στιγμήν ἡ κυρία Ἄουστεν πατεῖ ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, προχωρεῖ πρὸς αὐτὴν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ πλοιάρχου, ὠραῖος νεανίας, φορῶν χιτῶνα ἐκ κυανῆς φλανέλλας καὶ ἀχρύρινον σκιαδίου κοσμούμενον διὰ τῆς ταινίας ἣν φέρει τὸ πλήρωμα:

— Καλῆ, ὁ Δίκ εἶνε; ἀναφωνεῖ ἡ κυρία.

— Ὁ Δίκ ὀλόκληρος! ἀναφωνεῖ ἐπαίρμενος ὁ κυβερνήτης.

— Πῶς ἐμεγάλωσες, Δίκ!

— Οἱ μικροὶ μεγάλωνουν, κυρία! ἀπαντᾷ ἐκείνος γελῶν.

Ὁ κυβερνήτης ἐξηγεῖ ἰδιαιτέρως ὅτι ὁ Δίκ, θεωραπευθεὶς εὐτυχῶς, ἐστάλη εἰς τὸ σχολεῖον, καὶ προώδευσε μεγάλως ἐντὸς δύο ἐτῶν.

— Ὡ! λέγει, εἶνε πολὺ νοήμων· τὸν ἀνατρέφω διὰ νὰ τὸν κάμω καλὸν ναυτικόν, καὶ νομίζω ὅτι γρήγορα θὰ γείνη πρωτεύς.

— Τί ὄνομα τοῦ ἐδώκατε; ἐρωτᾷ ἡ κυρία.

— Τὸ ἰδικόν μου, . . . μὲ τὴν ἔγκρισιν τῆς γυναικὸς μου· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔχομεν τέκνα . . .

— Ἄχ! πλοίαρχε! τί λαμπρὸς ἄνθρωπος εἶσθε!

— Εὐτυχὴς μάλλον, ἀπαντᾷ μειδιῶν ὁ κυβερνήτης, καὶ εὐγνώμων συγχρόνως, προσθέτει, στρεφόμενος πρὸς τὸν Δίκ.

Οὕτω ἔληξεν ἡ ἱστορία τοῦ ποντικῆ, ὃν ἀνεμόρφωσεν . . . ἐν πρόγευμα.

A. B.

Η ΔΕΣΠΟΙΝΙΣ ΛΑΣΣΕΓΛΙΕΡ

[Μυθιστορία Ἰουλίου Σανδῶ].

Συνέχεια ἰδί σελ. 741.

Β΄

Σὰς ἑδειξα πρὸ ὀλίγου τὸ φρούριον τοῦ Βωμπέρ κεκρυμμένον κατὰ τὸ ἡμισυ ὀπισθεν τοῦ συμπλέγματος ἐκείνου τῶν δρυῶν καὶ ἀποβλέπον μελαγχολικῶς πρὸς τὴν ἀγέρωχον πρόσοψιν τοῦ μεγάρου, ὅπερ ὑψοῦται ὑπεράνω τῶν ὀχθῶν τοῦ Κλαίν. Τὸ φρούριον τοῦτο δὲν εἶχε πάντοτε τὸ ταπεινὸν ἐξωτερικόν, ὅπερ ἔχει νῦν· διότι πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ἦτο ἀπέραντον μέγαρον μὲ πύργους, μὲ ὀχυρώματα, μὲ ἐπάλλεις, περικυκλούμενον ὑπὸ τάφρου, ἧς τὰς δύο ὄχθας ἐξεύγνυε γέφυρα καταπικτή. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ἦτο φρούριον ἀληθές, ὅπερ διὰ τοῦ βαρέος ὄγκου του ἐπεσκίαζε τὴν χαοίεσσαν καὶ κομψοτάτην ἀρχιτεκτονικὴν τοῦ γείτονός του. Αἱ δὲ πέριξ αὐτοῦ ἐκτείνόμεναι ἐπαύλεις, αἱ ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων ἀποτελοῦσαι τὴν βαρωνίαν τοῦ Βωμπέρ, δὲν ἠλαττοῦντο τῶν ἰδιοκτησιῶν τῶν Λασσεγλιέρ, οὔτε κατὰ τὴν ἔκτασιν, οὔτε κατὰ τὸν πλοῦτον· ὅθεν οἱ Λασσεγλιέρ καὶ οἱ Βωμπέρ θεωροῦντο ὡς οἱ ἄρχοντες τοῦ τόπου, καὶ ἐκτὸς μικρῶν τιῶν ἀντιζήλιων, ἀναποφεύκτων μεταξὺ γειτόνων τόσον ὑψηλῆς περιωπῆς, αἱ δύο ἐκείναι ἀριστοκρατικαὶ οἰκογένειαι διέκειντο φιλικώτατα πρὸς ἀλλήλας· τὴν δὲ φιλίαν τῶν ταύτην κατέστησεν ἔτι στενοτέραν ὁ φόβος τοῦ ἐπικειμένου κοινοῦ κινδύνου. Ἀμφότεραι λοιπὸν ἀπεδήμησαν τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἠκολούθησαν τὴν αὐτὴν ὁδόν, καὶ ἐξέλεξαν ἐπὶ τῆς ξένης τὴν αὐτὴν γωνίαν γῆς, ὅπως ζήσωσιν ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἔτι μάλλον συνδεδεμένοι παρ' ὅσον ἦσαν ἐν τῇ εὐτυχίᾳ. Συνενώσαντες δὲ ὅσα χρήματα ἠδυνήθησαν νὰ λάβωσι μεθ' ἑαυτῶν, ἐγκατεστάθησαν ὑπὸ τὴν αὐτὴν στέγην, ἔχοντες κοινὰ τὰ χρήματα, τὰς ἐλπίδας καὶ τὰς ἀναμνήσεις· ἀλλὰ δυστυχῶς αἱ ἀναμνήσεις ἦσαν περισσότεραι τῶν ἐλπίδων καὶ αἱ ἐλπίδες ἔτι περισσότεραι τῶν χρημάτων.

Ὁ βαρῶνος Βωμπέρ εἶχεν, ὡς καὶ ὁ μαρκησίος, τὴν σύζυγόν του, ἔτι δὲ καὶ μικρὸν υἱὸν προωρισμένον ν' αὐξήθῃ ἐν τῇ ἐξορίᾳ. Οἱ εὐπατρίδαι ἐκείνοι, κατὰ τῶν ὁποίων τοσαῦτα ἐλέχθησαν ἐν ἡ ἐποχῇ ἦτο εὐκόλον νὰ κακολογῇ τις, ἔδειξαν τοῦλάχιστον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους τῶν δο-

κικμασιών, ὅτι ἐγνώριζον νὰ ὑποφέρωσι τὴν δυστυχίαν ὡς εἰ μὴ εἶχον αἰσθανθῆ ποτε τὴν εὐτυχίαν. Οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι οἱ συνειθισμένοι εἰς τὴν τρυφήν καὶ τὴν πολυτέλειαν, τὰ ἐλαφρὰ ἐκεῖνα καὶ ἐπιπόλαια ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πνεύματα, ἀνέπτυξαν αἰφνης ἐν ταῖς ἡμέραις τῶν συμφορῶν δραστηριότητα καὶ καρτερίαν ἀπροσδόκητον. Καὶ ἡ μικρὰ δὲ περὶ ἧς ὁ λόγος ἀποικία μας ἐγκατεστάθη εὐθύμως εἰς τὴν πενιχράν της κατοικίαν καὶ ἐζῆσε μετὰ φιλοσοφικῆς ἀπλότητος. Ἡ κατοικία αὕτη εὐρίσκειτο εἰς τὸ ἄκρον προκστείου τινὸς τῆς πόλεως καὶ ἀπετελεῖτο ἐξ οἰκοδομῆς μικρᾶς διηρημένης εἰς δύο μικροτέρας πτέρυγας, ὧν τὴν μὲν ἀπεκάλεσαν μέγαρον Λασεγλιέρ, τὴν δὲ ἑτέραν μέγαρον Βωμπέρ. Καὶ οὕτως αἱ δύο ἐκεῖναι οἰκογένειαι τὴν μὲν ἡμέραν ἐπισκέπτοντο ἀλλήλας κατὰ τοὺς τύπους τῆς ἐθιμοταξίας, τὴν δὲ νύκτα συνήρχοντο εἰς τὴν κοινὴν αἴθουσαν. Εἰς τὰς μικρὰς ἐκεῖνας συναθροίσεις ἕκαστος ἔφερε τὴν ἀβρότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν τρόπων καὶ τὴν ἀριστοκρατικὴν του συμπεριφορὰν, αἱ δὲ κυρίαὶ Λασεγλιέρ καὶ Βωμπέρ, προσέθετον τὰ θέλγητρα τῆς ὠραιότητος καὶ τῶν χαρίτων των. Ἄλλ' ἡ μὲν πρώτη κατείχετο ἤδη ὑπὸ τῆς μελαγχολικῆς ἐκείνης ἀδιαφορίας τῶν ἐγκοσμίων, ἀδιαφορίας, ἥτις χαρακτηρίζει τὰς ὑπάρξεις τὰς προορισθείσας ἰσάποθάνωσι προῶρας, ἡ δὲ ἑτέρα, πολὺ διάφορος αὐτῆς, εἶχε πνεῦμα ἥττον ποιητικόν, ἀνήσυχον, φιλόδοξον, ῥιψοκίνδυνον καὶ ἄξιον νὰ ἐνεργῆ ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ, ἐν μέσῳ τῶν ῥαδιουργιῶν, αἰτινες ὑφαίνοντο τότε εἰς τὰς αὐλὰς τῆς Βιέννης καὶ τῆς Κοβλεντίας. Ἡ μικρὰ ἐκείνη διήγουρις νῦν μὲν ἐζήτει παρηγορίαν εἰς εὐφυεῖς ἀστείότητας, ἄλλοτε ἐξεδικεῖτο διὰ σαρκασμοῦ, ἀλλ' οὐδέποτε ἔφθανε μέχρι τῆς ὀργῆς. Ὁμολογητέον ὅμως ὅτι ἡ τόση φιλοσοφία ἐβασίζετο ἐπὶ ἀπατηλῶν ἐλπίδων, καὶ προσέτι ἐπὶ τῆς παντελοῦς ἀγνοίας τῶν ἐν Γαλλίᾳ γενομένων. Καὶ τοῦτο ἐν μέρει ἦτο τὸ μυστικὸν τῆς καρτερίας καὶ τῆς εὐλόλου ἐκείνης ὑπομονῆς, ἣν πρὸ ὀλίγου εἶχομεν εὐχαρίστως ἀναγνωρίσει' διότι ἐπέμενον πιστεύοντες, ὅτι τὸ συντελούμενον ἐκεῖνο μέγα ἔργον οὐδὲν ἄλλο ἦτο ἢ αἰματηρὰ πανήγυρις, τελουμένη ὑπὸ συμμορίας δολοφόνων, καὶ μῆνα μετὰ μῆνα περιέμενον νὰ ἴδωσι τὴν Γαλλίαν τιμωρομένην καὶ ἐπανερχομένην εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδόν. Ἄλλ' αἱ ἐλπίδες των, διαψευθεῖσαι, ἐτροποποίησαν παραδόξως τὰς σκέψεις αὐτῶν καὶ τοὺς ἠνάγκασαν νὰ ἐκτιμῆσωσι λογικώτερον τὰ τετελεσμένα γεγονότα. Ὅθεν ὅτε τὰ παιδιὰ ἐκεῖνα, ἄτινα ἀπερισκέπτως ἔπαιζον προσποιούμενα ὅτι ἦσαν ἐξόριστοι, ἐνόησαν τέλος ὅτι τὸ παιγνίδιον ἦτο σοβαρὸν καὶ ὅτι ἀληθῶς ἦσαν ἐξόριστοι, τότε πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐσκέρθησαν σπουδαίως νὰ ἐπανεέλθωσιν εἰς Γαλλίαν' οἱ μὲν ὅπως λάβωσι μέρος εἰς τὰς μηχανορραφίας τοῦ βασιλικοῦ κόμματος, τοῦ

ἀνακινουμένου ἤδη εἰς τὴν ἐθνοσυνέλευσιν τῶν Παρισίων' οἱ δὲ, ὅπως προσπαθήσωσι νὰ σώσωσιν, ἐὰν ἦτο πλέον καιρὸς, τὰ λείψανα τῆς περιουσίας των. Ὁ βαρῶνος Βωμπέρ ὑπῆρξεν εἰς τῶν τελευταίων τούτων' διότι, ἀληθῶς εἰπεῖν, δὲν ἐφάνη ποτὲ πολὺ ἔνθους ὑπὲρ τῆς μεταναστεύσεως, καὶ ἀνεχώρησε παρασυρθεὶς μᾶλλον ὑπὸ τῆς σύζυγου του ἢ ἐξ ἰδίας ἐπιθυμίας· πάντοτε δὲ διέτηρησε τὴν πεποιθήσιν, ὅτι ἐὰν ἔμενεν ἐν Γαλλίᾳ ἤθελε μὲ ὀλίγην δεξιότητα δυνηθῆ νὰ σώσῃ τὴν κεφαλὴν του καὶ τὴν περιουσίαν του. Ἄλλ' ὁ μαρκήσιος Λασεγλιέρ, εἴτε ἐκ πεποιθήσεως, εἴτε ἐνεκα πείσματος, ἐκήρυττεν ὅτι δὲν θὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλλίαν εἰ μὴ μετὰ τῶν νομίμων κυρίων του' ὅθεν ὁ κ. Βωμπέρ ἀπῆλθε μόνος, ἐπιφυλακτόμενος νὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὸ τέκνον του, ἢ νὰ καλέσῃ αὐτοὺς παρ' ἑαυτῶ, ὡς ἤθελεν ὀδηγηθῆ ἐκ τοῦ ἀποτελέσματος τῶν διαδημάτων του καὶ τῆς πορείας τῶν συμβεβηκότων.

Ὁ κύριος Βωμπέρ εἶρε τὸ μέγαρόν του ἠρωτηριασμένον, τὰς τάφρους του κερωτμέναις, τὰς ἐπάλξεις του κατεστραμμένας, τὰ οἰκόσημά του συντετριμμένα, τὰς γαίας του διαμερισθείσας εἰς τεμάχια, καὶ ἐν συντόμῳ ὅλας τὰς ιδιοκτησίας του πωληθείσας. Εἶχε τὸ πνεῦμα ἀρετὰ θετικὸν καὶ πρὸ πολλοῦ εἶχε παραιτηθῆ τῶν ἱποτικῶν ἐκείνων ἰδεῶν, ἃς ἐξαπατηθεὶς εἶχεν ἀσπασθῆ πρὸς στιγμὴν — πράγμα διὰ τὸ ὁποῖον ἤλεγχε πάντοτε ἑαυτόν. Ἐπιστρέψας ὑπὸ ξένον ὄνομα, κατῶρθε μετὰ πολλὰς προσπαθείας νὰ ἐξαλείψῃ τὸ ὄνομά του ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν μεταναστῶν, καὶ ἐπανελάβεν αὐτὸ καὶ τὴν θέσιν του εὐθὺς ὡς ἤρχισαν πάλιν νὰ ἀποκαθιστῶνται αἱ ὑψηλαὶ κοινωνικαὶ τάξεις' οὐδὲν δ' ἄλλο ὑπελείπετο αὐτῶ ἢ νὰ ἐξαγοράσῃ τὴν βαρωνίαν, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἔστρεψε νῦν πάσας τὰς προσπαθείας του.

Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἐναντιότης, πρὸς ἣν ἤθελε προσκορῶσιν ἐν τῇ πορείᾳ του, εἶναι τὸ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο δυνάμενον νὰ ἐξεγείρῃ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ πάσας τὰς ἐφευρετικὰς αὐτοῦ δυνάμεις, τὰς συναποτελούσας τὸ κακὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, τὸ καλούμενον πνεῦμα κερδοσκοπικόν. Ἐν τοιαύτῃ θέσει εὐρέθη καὶ ὁ βαρῶνος Βωμπέρ' ἀληθῆς δὲ εἶνε ὅτι ἡ στιγμὴ ἦτο κατάλληλος' διότι ἡ ἐποχὴ ἐκείνη ἦτο ἐποχὴ καταστροφῆς καὶ ἀνεγέρσεως, καθ' ἣν ἐὰν αἱ ἀρχαῖαι περιουσίαι κατέρρεον πανταχόθεν ὡς χάρτινοι πύργοι, αἱ νέαι ἀνεφαίνοντο πολυπληθεῖς ὡς μύκητες μετὰ μεγάλην βροχὴν. Τῆς κινήσεως δὲ ταύτης οὐδεὶς ὑπῆρχεν ὁ μὴ μετασχῶν' πανταχοῦ ἀπῆντα τις νεοπλούτου, οἱ τῶς ἀγνωστοὶ ἀπέκτων κολοσσιαίας περιουσίας διὰ κερδοσκοπικῶν ἐπιχειρήσεων, μόνον δὲ ἐν μέσῳ ὅλης τῆς ἰδιωτικῆς εὐημερίας τὸ ἔθνος εὐρίσκειτο ἐν ἀπορίᾳ. Ὅθεν καὶ ὁ κ. Βωμπέρ ἐρρίφθη εἰς τὰς ὑποθέσεις μετὰ τὴν τυχοδιωκτικὴν τόλμην ἀνθρώπου οὐδὲν ἔχοντος νὰ

ἀπολέση, καὶ χωρὶς νὰ ἀποθαρρυνθῆ ὑπὸ τῶν δυσχερειῶν τῆς ἐπιχειρήσεως σκοπόν του προσέθετο νὰ ἐξαγοράσῃ καὶ νὰ ἀποκαταστήσῃ, ὡς ἦτο πρότερον, τὴν κληρονομίαν τῶν προγόνων του, ἣν ἐπόθει νὰ μεταβιβάσῃ εἰς τὸν υἱόν του. Ἐν τούτοις παρηλθὼν ἔτη πολλά πρὶν ἢ ἐπιτυχία στέψῃ τὰς προσπάθειάς του, καὶ μόλις κατὰ τὸ 1810 ἠδυνήθη νὰ ἐξαγοράσῃ ὅ,τι ἀπέμεινεν ἐκ τοῦ μεγάρου, καὶ νὰ προσθήσῃ μικρόν τι μέρος ἐκ τῶν πέριξ αὐτοῦ γαιῶν. Οὕτως ἔβαινε τὸ ἔργον, ὅπερ ἠλπίζε νὰ φέρῃ εἰς αἴσιον πέρας, καὶ εἶχεν ἤδη γράψῃ πρὸς τὴν σύζυγόν του, ἣν πρὸ δεκαστίας δὲν εἶχεν ἐπανίδει, καλῶν αὐτὴν καὶ τὸ τέκνον του εἰς Γαλλίαν, ὅτε αἰφνιδίως κατέλαβεν αὐτὸν ὁ θάνατος.

Ἄλλὰ τί συνέβαινε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἐν τῇ ἐξορίᾳ; Ὁ μαρκήσιος εἶχε γηράσει, καὶ αὐτὴ δ' ἦ κυρία Βωμπέρ δὲν ἦτο πλέον νέα, ἀφ' οὗ ὁ υἱὸς τῆς ἦτο ἡδὴ δεκαοκταετής. Δέκα ἔτη εἶχον παρῆλθει ἀπὸ τοῦ θανάτου τῆς μαρκησίας, ἥτις ἀπέθανε φέρουσα εἰς τὴν ζωὴν μικρὰν κόρην, ὀνομασθεῖσαν Ἐλένην, ἥτις ἐφαίνετο ὅτι ἤθελε γείνει ὠραία ὡς ἡ μήτηρ τῆς.

Ἡ κυρία Βωμπέρ, ἅμα λαβοῦσα τὴν ἐπιστολὴν τοῦ συζύγου τῆς, ἀπεφάσισε νὰ ἀναχωρήσῃ, ἀλλ' ὁ ἀποχωρισμὸς δὲν ἐγένετο ἄνευ θλίψεως· διότι τὰ παιδιά καίτοι διαφόρου ἡλικίας ἠγαπῶντο τρυφερῶς· τὴν δὲ κυρίαν Βωμπέρ καὶ τὸν μαρκήσιον συνέδεον ἡδὴ ἀπὸ πολλοῦ ἡ οἰκειότης καὶ ἡ συμφορὰ· τινὲς μάλιστα κακεντρεχεῖς ἰσχυρίσθησαν ὅτι εἶχον ἀμοιβαίως παρηγορηθῆ διὰ τὴν χηρείαν τῶν· ἀλλ' αἱ φλυαρίαι ἐκείναι τῶν ἀνοήτων εἰς οὐδὲν μᾶς ἐνδιαφέρουσι· τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι κατὰ τὴν στιγμήν τοῦ ἀποχωρισμοῦ οἱ παλαιοὶ ἐκεῖνοι φίλοι ἠσθάνθησαν ταραχὴν καὶ συγκίνησιν. Ἡ βαρωνὶς ἐπέμενε νὰ λάβῃ μεθ' ἑαυτῆς τὸν μαρκήσιον καὶ τὴν θυγατέρα του, προσφέρουσα αὐτοῖς ἅ κατοικήσωσιν εἰς Βωμπέρ, ὅπως ἐξακολουθήσῃσι πλησίον τῆς τὸν βίον ὃν ἔζησαν ἐπὶ τῆς ζήτησιν, καὶ παρέχουσα τὴν ἐλπίδα τοῦ νὰ νυμφεύσῃσιν ἡμέραν τινα τὴν Ἐλένην μετὰ τοῦ Ραούλ. Ὁ μαρκήσιος δὲν ἀπέκρυψεν ὅτι ἡ ἑνωσις αὕτη ἤθελε πληρώσει τὰς θερμοτέρας εὐχάς του, διότι πολλάκις ὁ ἴδιος ἠχρήθη τοῦτο καθ' ἑαυτόν, καὶ παρεδέχθη τὴν πρότασιν τῆς βαρωνίδος· ἀπὸ τῆς στιγμῆς δ' ἐκείνης τὰ δύο παιδιά ἐθεωρήθησαν ὡς μνηστευμένα. Ὡς πρὸς τὴν προσφορὰν ὅμως τοῦ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Γαλλίαν καὶ νὰ ζῆσῃ εἰς Βωμπέρ, ὁ μαρκήσιος διεκίρηξε καθαρῶς, ὅτι ἂν καὶ ἐθλίβετο ἀποχωριζόμενος ἀπὸ τῶν συντρόφων τῆς συμφορᾶς του, τῷ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὴν παραδεχθῆ. Αἱ ἰδέαι του εἰς διάστημα εἴκοσιν ἔτων οὐδαμῶς εἶχον μεταβληθῆ, καὶ αὐτὸν δὲ τὸν κύριον Βωμπέρ ἐθεώρει ὡς ἀσύγγνωστον διαπραξάντα ἀμάρτημα, ὅτι ἐξέθεσε τὸ ὄνομά του λαμβάνων μέρος εἰς τὰς προμηθείας τοῦ στρατοῦ, ἐπιφέρων ὅτι τὸ καθ' αὐτὸν δὲν ἠδύνατο νὰ

συμμερισθῆ τὰ ἀγαθὰ περιουσίας ἀνακτηθείσης διὰ τοιούτων θυσιῶν. Τέλος δὲ· οὐδὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἤθελε συγκατατεθῆ νὰ ἴδῃ ἐκ τοῦ σύνεγγου τὸν ἀρχαῖον θρόνον τῆς Γαλλίας κατεχόμενον ὑφ' ἐνὸς ἀρχαγῶς καὶ τὰς ἰδιοκτησίας τῶν Ἀσσεγλιέρ σφετερισθείσας ὑφ' ἐνὸς πρῶην ἐνοικιαστοῦ τοῦ· διότι εἰς τὰ ὄμματά του Βοναπάρτης καὶ Σταμπλῆ ἦσαν κλέπται, οὗς κατέταττεν εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν, καὶ τὸν μὲν ἀπεκάλει Σταμπλῆ τῶν Βουρβόνων, τὸν δὲ ἕτερον Ναπολέοντα τῶν Ἀσσεγλιέρ. Ἦτο δὲ περιέργον καὶ ἀστείον συνάμα νὰ τὸν ἀκούῃ τις ὀμιλοῦντα ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, ἂν καὶ εἶχε πνεῦμα ἀξιάγαστον, εἰς τὸ ὁποῖον ἠρέσκετο τις ἀκουσίως. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, πλήρης πεποιθήσεως ἀπέβλεπεν εἰς τὸ μέλλον, ὅπερ ἔμελλε ν' ἀποκαταστήσῃ τὴν Βασιλείαν καὶ τοὺς ὑπηκόους τῆς εἰς τὰς ἰδιοκτησίας των, εἰς τὰ δικαιώματά των καὶ εἰς τοὺς τίτλους των. Ἐπέμενε λοιπὸν ἀρνούμενος νὰ θέσῃ τὸν πόδα του εἰς τὴν Γαλλίαν, πρὶν ἢ ἤθελον διωχθῆ οἱ διάφοροι Σταμπλῆ, οἱ μὲν διὰ ῥαβδισμῶν, οἱ δὲ διὰ τηλεβόλων.

Ἡ ἐπάνοδος τῆς κυρίας Βωμπέρ ἐγένετο εἰς αὐτὴν οὐ μικρᾶς λύπης πρόξενος διὰ τὰς διαψευθείσας ἐλπίδας καὶ ἀπογοητεύσεις, αἵτινες τὴν ἀνέμενον. Ὅτε ἀνέγνωσε τὴν ἐπιστολὴν τοῦ συζύγου τῆς, ὅστις οὐδεμίαν ἔθιγε λεπτομέρειαν καὶ πάντοτε μέχρι τοῦδε εἶχε μεγεθύνει τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐπιχειρήσεών του, ἡ βαρωνὶς ἐφαντάσθη ὅτι ἔμελλε νὰ ἐπανεύρῃ τὸ μέγαρόν τῆς τοιοῦτον σχεδόν, οἷον ἀφῆκεν αὐτὸ μεθ' ὄλων τῶν ἐξαρτημάτων του. Ἄλλὰ φθάσασα εἰς Poitiers ἐξεπλάγη μὴ βλέπουσα ὄχημα φέρον τὰ οἰκόσημά τῆς, οὔτε τὴν κύριον Βωμπέρ, εἰς ὃν εἶχεν ἀναγγεῖλει τὴν ἡμέραν τῆς ἀφίξεώς τῆς, ἐρχόμενον εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς. Καὶ ὑπῆρχε μὲν λόγος δυνάμενος νὰ δικαιολογήσῃ τὴν ἀπουσίαν του, ἀλλὰ τὸν λόγον ἐκεῖνον οὐδὲ ὑπώπτευσεν ἡ βαρωνὶς· ἀλλ' ἀνυπόμονος ὡς ἦτο νὰ πατήσῃ εἰς τὰς γαίας τῆς, ἔλαβεν τὸν βραχίονα τοῦ υἱοῦ τῆς, καὶ φθάσασα εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Κλαῖν ἠκολούθησε τὴν ἀτραπὸν τὴν ἄγουσαν εἰς Βωμπέρ. Μόνος ὁ γηράσας ἐν τῇ ἐξορίᾳ δύναται νὰ ἐννοήσῃ τὴν συγκίνησιν, ἥτις κατέλαβεν τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ὅτε ἀνέπνευσεν, ὅτε ἠσθάνθη τὸν εὐώδη ἀέρα τῆς ἐπαύσεώς τῆς, ἐν μέσῳ τῆς ὁποίας εἶχε διέλθει τὰ ὠραία ἔτη τῆς νεότητός τῆς· ἡ καρδιά τῆς ἐπληρώθη ὑπὸ ἀφάτου ἠδονῆς καὶ δάκρυα ἔρρευσαν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς· τὸ συγκινοῦν αὐτὴν αἶσθημα δὲν ἦτο ἀπλῶς τὸ ἐκ τῆς ἀνακτησεως τῆς περιουσίας πηγάζον, ἀλλ' ἦτο αἶσθημα, ὅπερ τὴν συνετάρασεν ἀφ' οὗτου εἶχε πατήσῃ τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας, μόνον δὲ νῦν ἐπέτεινεν αὐτὸ ἢ ἐκ τῆς ἐπάνοδου εἰς τὴν ἀγαπητὴν ἐκείνην γωνίαν γλυκεῖα μέθη· διότι, ἐὰν ἦναι δίκαιον νὰ στιγματίζῃ τις τὸν ἐγωϊσμὸν τῶν ταπεινῶν ψυχῶν, αἵτινες περιορίζουσι τὴν πατρίδα ἐντὸς τῶν στε-

νῶν ὀρίων τῆς ἰδιοκτησίας των, ἐπίσης δίκαιον εἶναι νὰ ἀναγνωρίσῃ, ὅτι ὁ πατρικὸς ἀγρός, ἡ προγονικὴ στέγη, ἀποτελοῦσιν ἐν μέσῳ τῆς μεγάλης πατρίδος δευτέραν οὕτως εἰπεῖν πατρίδα. Ἄλλ' ὁ Ῥαούλ, ὅστις οὐδόλως ἐνθυμεῖτο τὰ μέρη ἐκεῖνα, δὲν συνεμερίζετο τὴν συγκίνησιν τῆς μητρὸς του· ἠσθάνετο ὅμως τὴν νεαρὰν καρδίαν του σκιρτῶσαν ὑπὸ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας, σκεπτόμενος ὅτι τὸ μέγαρον ἐκεῖνο, τὰ δάση, τὰς ἐπαύλεις, τοὺς λειμῶνας, οὓς τοσάκις ὠνειροπόλησεν ὡς μυθώδεις ὄχθας εὐδαιμονίας, τὰ κατεῖχεν ἤδη, καὶ ὅτι ἔφθανε πλέον ἐν μέσῳ τῆς ἀριστοκρατικῆς ἐκείνης μεγαλοπρεπειᾶς, ἣν τοσάκις τῶ περιέγραψαν καὶ ἦν πάντοτε εἶχε ποθῆσει. Ἐνὸς δὲ βαθμηδὸν ἐπροχώρου, ἡ κυρία Βωμπέρ τῷ ἐδείκνυε τὰς ἀπίρους ἐκείνας χλοερὰς ἐκτάσεις, τὰς πρὸ αὐτῶν ἐκτεινομένας, ἃς ἔλεγεν ἰδικὰς του, καὶ βλέπουσα τὴν χαρὰν τοῦ νεανίου, ἠτοιμάζετο ὑπερηφάνως νὰ εἰσαγάγῃ αὐτὸν ἐντὸς τοῦ γοτθικοῦ μεγάρου τῶν προγόνων του, ἐξωτερικῶς μὲν ὄντος ἀληθοῦς φρουρίου, ἔνδον ὅμως ἡγεμονικοῦ μεγάρου, ἔθνα ἐπεδεικνύετο ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πολυτέλεια δέκα διαδοχικῶν γενεῶν. Ἐν τοσοῦτῳ ἐξεπλήττετο μὴ βλέπουσα τὸν κύριον Βωμπέρ ἐρχόμενον εἰς ἀπάντησίν της, οὔτε ἀντιπροσωπεῖαν τινὰ ἐκ τῶν ἐπιστατούντων τὰ κτήματα, οὔτε νεάνιδας χωρικὰς φερούσας ἄνθη καὶ ἐρχομένας ἵνα τῇ ἐκφράσωσι τὸν σεβασμὸν των καὶ εορτάσωσι τὴν ἐπάνοδόν της. Καὶ αὐτὸς ὁ Ῥαούλ, ὅστις καίτοι ζήσας ἐν μέσῳ τῶν στερήσεων, εἶχεν ὅμως ἀνατραφῆ κατὰ τὰς ἀριστοκρατικὰς ἰδέας, ἃς παιδιόθεν ἐνέπνευσαν αὐτῷ αἱ ὀμιλῖαι τῆς μητρὸς του καὶ τοῦ μαρκησίου Λασεγλιέρ, ἠπόρει καὶ ἐθλίβετο, διότι δὲν ὑπεδέχοντο αὐτὸν μετὰ τιμῶν. Ἀλλὰ, φεῦ! ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τῆς βαρωνίδος, ὅτε κάμψασα τὴν ἀτραπὸν ἀνεκάλυψε τὰ λείψανα τοῦ ζωοτροφείου καὶ τοῦ μεγάρου της. Τότε ὁ Ῥαούλ βλέπων τὴν μητέρα του παρατηροῦσαν ἐν θλιβερᾷ σιγῇ, τὴν ἠρώτησε ποῖα ἦσαν τὰ εἰρεῖπια ἐκεῖνα, ἅτινα ἐθεώρει. Κατ' ἀρχὰς ἡ βαρωνὶς δὲν ἠθέλησε νὰ πιστεύσῃ εἰς ὅ,τι ἔβλεπε· καὶ ἐπειδὴ ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὴν δύσιν του, ἐσκέφθη σπουδαίως ὅτι πιθανὸν νὰ ἦτο ἀποτέλεσμα τοῦ λυκόφωτος, καὶ ὅτι εἶχεν ἀπατηθῆ ὑπὸ νέου τινὸς εἴδους κατοπτρισμοῦ. Ὁπωσδήποτε ἐξηκολούθησε τὴν ὁδὸν της μὲ βῆμα ὀλιγώτερον σταθερὸν καὶ μὲ καρδίαν τεθλιμμένην. Οἶμοι! δὲν ἦτο ἀπάτη, τὸ ζωοτροφεῖον εἶχεν ἐξαφανισθῆ, καὶ ἐπὶ τῆς θέσεως αὐτοῦ δὲν ἐσώζετο εἰμὴ σύμπλεγμα δρυῶν. Τὸ μέγαρον δὲν ἦτο πλέον εἰμὴ ὄγκος ἀμορφος καὶ ἠκρωτηριασμένος, κρούπων τὰς πληγὰς του ὑπὸ σάβανον ἐκ κισσοῦ. Αἱ τάφροι εἶχον πληρωθῆ καὶ μεταβληθῆ εἰς λαχανοκήπους· ὁ νάισκος δὲν ὑπῆρχε πλέον· οἱ πύργοι ἦσαν κρημνισμένοι· ἡ δὲ πρόσοψις τοῦ κτιρίου κατέπιπτεν εἰς εἰρεῖπια. Καὶ οὔτε εἰς ὑπηρετὴς πρὸ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου, οὔτε εἰς κρό-

τος ὄπλου εἰς τιμὴν τῆς ἐπάνοδου της, οὔτε μία ἀνθοδέσμη, οὔτε μικρὰ προσφώνησις! οὔτε ἄλλη κραυγὴ ἐκτὸς τῆς τῶν χελιδόνων, αἵτινες περιῖπαντο διασχιζούσαι τὸν κυανοῦν ἀέρα τῆς ἐσπέρας! Πέριξ ἐπεκράτει ἡ ἐρημία καὶ ἡ σιγὴ κοιμητηρίου. Ἐν τούτοις ἡ κυρία Βωμπέρ ἐξηκολούθει προχωροῦσα, ὁ δὲ υἱὸς της ἠκολούθει ἐπαναλαμβάνων ἐκπληκτος.—Ποῦ πηγαίνομεν; ποῦ μὲ ὀδηγεῖς, μῆτέρ μου;—Ὅτε ὅμως εἰσῆλθεν ἐντὸς τῆς ἐρειπωθείσης ἐκείνης φωλαῆς, οἱ πόδες της ἐκλονίσθησαν καὶ ἠσθάνθη τὰς δυνάμεις της ἐκλειπούσας. Τὸ ἐσωτερικὸν ἦτο ἐτι θλιβερώτερον τοῦ ἐξωτερικοῦ! Τὸ πολυτελὲς ψηφιδωτὸν δάπεδον εἶχε φθαρῆ· τὰ βαρύτιμα ἐπικαλύμματα τῶν τοίχων εἶχον ἀφαιρεθῆ· οἱ δαμασκηνοὶ τάπητες καὶ τὰ ἐξ ὀλλανδικοῦ δέρματος καταπετάσματα εἶχον κλαπῆ· εἶχον κλαπῆ αἱ εἰκόνες, τὰ γοτθικὰ ἐπιπλα, τὰ ἐπιπλα τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἀναγεννήσεως, τὰ πάντα! Αἱ αἰθουσαι ἦσαν κεκαί, τὰ δωμάτια ἔρημα, οἱ τοῖχοι γυμνοὶ καὶ ἐφθαρμένοι καὶ μόνον τῆδε κάκεισε διέκρινέ τις ἐπὶ τῶν ὀροφῶν ἴχνη χρυσομάτων· καὶ ἐπὶ τῶν παραθύρων ῥάκη μεταξίνων παραπετασμάτων, λησμονηθέντα, ἀχροα πλέον ἐκ τῆς ὑγρασίας καὶ καταφαγωμένα ὑπὸ τῶν μυῶν.—Ποῦ εἴμεθα ἐδῶ, μῆτέρ μου; ἡρώτα ὁ Ῥαούλ στρέφων πέριξ τοῦ ἐκπεπληγμένου βλέμματα. Ἄλλ' ἡ κυρία Βωμπέρ μετέβαινε ἀπὸ δωματίου εἰς δωμάτιον καὶ δὲν ἀπῆντα. Ἀφοῦ δὲ μάτην ἐζήτησε ψυχὴν ζῶσαν ἐν μέσῳ τῆς ἐρημώσεως ἐκείνης, εὔρε τέλος εἰς τὸ μαγειρεῖον γηραιὸν ὑπηρετὴν βαθέως κοιμώμενον. Τὸν ἐτίναξε βιαίως ἐκ τοῦ βραχίονος φωνάζουσα ἐπανειλημμένως καὶ ἐπιτακτικῶς·

—Ποῦ εἶναι ὁ κύριος Βωμπέρ;

—Ὁ κύριος Βωμπέρ, ἀπῆντησεν ὁ γέρον τρίτων τοὺς ὀφθαλμούς, εἶναι εἰς τὸ κοιμητήριον.—Εἶσαι τρελλός, ἄνθρωπε, ὑπέλαθε ζωηρῶς ἡ βαρωνὶς, μὴ γνωρίζουσα πλέον ποῦ εὐρίσκετο. Τί εἴμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ κύριος Βωμπέρ εἰς τὸ κοιμητήριον;—Κυρία, ἀπῆντησεν ὁ γηραιὸς ὑπηρετὴς, κάμνει ὅ,τι ἔκαμον ἐγὼ πρὸ ὀλίγου· κοιμάται ὕπνον βαθύτατον.—Ἀπέθανεν! ἐφώνησεν ἡ κυρία Βωμπέρ!—Καὶ ἐτάφη πρὸ ἐνὸς μηνός, προσέθεσεν ἡσύχως ὁ γέρον.

Ἡ κυρία Βωμπέρ ἀφῆκε κραυγὴν, τότε δ' ὁ γέρον παρατηρήσας αὐτὴν προσεκτικώτερον, ἀνεγνώρισε τὴν βαρωνίδα· διότι ὑπῆρξεν ἄλλοτε εἰς τῶν πολλῶν ὑπηρετῶν τοῦ μεγάρου, ἐξ ὧν εἶχεν ἀπομείνει μόνος αὐτός· ἀλλὰ τὸ γῆρας καὶ αἱ ἀσθενεῖαι τὸν εἶχον ἀπομαρῶνει. Διηγήθη λοιπὸν τότε, πῶς ὁ κύριος Βωμπέρ, μόλις ἐξαγοράσας τὸν πύργον καὶ δύο μικρὰς ἐπαύλεις, ἀποτελοῦσας ὅλην τὴν κτηματικὴν παρουσίαν του, ἀπέθανε πρὶν ἢ λάβῃ καιρὸν νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἐπισκευῆς καὶ τῶν καλλωπισμῶν, οἵτινες ἐμελλον νὰ καταστήσωσι τὸ μέγαρον ὀπωσοῦν κατάλληλον πρὸς ὑποδοχὴν τῆς βαρωνίδος καὶ τοῦ υἱοῦ

της. Ἡ κυρία Βωμπέρ ἤκουεν ἀναυδος· ὁ δὲ Ῥαούλ δὲν ἠδύνατο νὰ συνέλθῃ ἐξ ὅσων ἔβλεπε καὶ ἤκουε. Τέλος καταβλήθεις ὑπὸ τῶν κακοπαθειῶν τοῦ ταξιδιῶν καὶ τῶν συγκινήσεων τῆς ἐπανόδου, ἀπεκοιμήθη ἐπὶ ψιαθίνης τινὸς ἔδρας, ἡ δὲ μήτηρ του διήλθε τὴν νύκτα ἐπὶ τῆς μόνης ὀπισθοῦν καθαρᾶς κλίνης, τῆς εὐρισκομένης ἐν τῇ οἰκίᾳ.

Τὴν ἐπαύριον ἡ κυρία Βωμπέρ, ἐξερχομένη τοῦ δωματίου της, ἀπήντησε τὸν Ῥαούλ περὶπατοῦντα μελαγχολικῶς ἐντὸς τοῦ μεγάρου τῶν προγόνων του. Μήτηρ καὶ υἱὸς προσέβλεψαν ἀλλήλους χωρὶς νὰ ἀνταλλάξωσι λέξιν. Ἐν τούτοις ἡ βαρωνὶς προσεπάθει εἰσέτι νὰ διατηρήσῃ ἐλπίδας τινὰς περὶ τῆς ἀπολειφθείσης περιουσίας. Ἄλλ' ὅτε ἀπεσφραγίσθη καὶ ἐκαθαρίσθη ἡ κληρονομία, εἶτε διότι ὁ κύριος Βωμπέρ κατεδαπάνη ἐξ ἑνὸς ὅτι ἐκέρδιζεν ἐξ ἑτέρου, εἶτε διότι εἶχεν ἀπατηθῆ ὁ ἴδιος εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του, ἡ σύζυγός του καὶ ὁ υἱὸς του ἀνεγνώρισαν μετὰ λύπης ὅτι ἡ πραγματικὴ αὐτῶν κληρονομία ἀπετελεῖτο ἐκ τοῦ μεγάρου, οἷον εἶδομεν αὐτό, ἐκ δύο μικρῶν ἐπαύλεων μετρίου εἰσοδήματος καὶ ἐκ τοῦ κεφαλαίου πεντήκοντα χιλιάδων φράγκων, ἅτινα ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του κατέθεσεν εἰς τὸν συμβολαιογράφου του. Αὕτη ἦτο ὅλη ἡ πραγματικὴ καὶ καθαρὰ αὐτῶν περιουσία. Ἡναγκάσθησαν λοιπὸν νὰ διοργανώσωσι τὰ τοῦ βίου των ἐν μετριότητι, καὶ ἡ ζωὴ ἐν τῇ βαρωνίᾳ των οὐδὲως διέφερον ἐκείνης, ἣν εἶχον διέλθει ἐν τῇ ἐξορίᾳ.

Ἄλλὰ καὶ ἄλλαι ἀπογοητεύσεις ἔτι πικρότεραι ἐπεφυλάττοντο εἰς τὴν κυρίαν Βωμπέρ. Ἐφ' ὅσον παρήρχοντο αἱ ἡμέραι τοῦ νέου αὐτῆς βίου ἐπὶ τοῦ ἐδάφους ἐκείνου, ὅπερ ὁ ἐπαναστατικὸς κλόνος εἶχε συνταράξει μέχρι βάθους καὶ διαίρεσει ἐπ' ἀπειρον, ἐφ' ὅσον ἔβλεπε τὰς μεταβολὰς, ἃς ὑπέστη ἡ Γαλλία, ἡ μεγάλη τότε, πλουσία καὶ ἔνδοξος, ὅσον ἐσπούδαζε τὰ τῆς κτηματικῆς νομοθεσίας, ἐνόει ὅτι οἱ νέοι ἰδιοκτῆται τῶν γαιῶν εἶχον δικαιώματα καθιερωμένα πρὸ πολλῶν ἐτῶν, δικαιώματα πραγματικά, ἀπρόσβλητα καὶ ἐστηρικμένα ἐπὶ τῶν νόμων τῆς ἰσότητος. Ἡσθάνθη τότε πόσον κεναὶ ἦσαν αἱ ἐλπίδες, ἃς ἔτρεφεν ἡ μερὶς τῶν μεταναστῶν, καὶ ἐπέισθη ὅτι καὶ αὕτη ἡ ἐπάνοδος τῶν Βουρβόνων δὲν ἠδύνατο ν' ἀποκαταστήσῃ τὸν μαρκήσιον Λασεγλιέρ εἰς τὰς γαίας του, καὶ ὅτι ὁ Ναπολέων αὐτός, εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δόξης του εὐρισκόμενος, δὲν ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ θρόνου του τοσοῦτον ἀσφαλῶς, ὅσον ὁ Σταμπλῆ ἐπὶ τῶν ἰδιοκτησιῶν αὐτοῦ. Καὶ ἠδύνατο μὲν νὰ διώξωσι τὸν ἕνα διὰ πυροβόλων, δὲν ἐπετρέπετο ὅμως διὰ τοῦτο νὰ διώξωσι τὸν ἕτερον διὰ βραδισμῶν. Αἱ σκέψεις αὗται ἐψύχραν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κυρίαν Βωμπέρ ὡς πρὸς τὸν προαθίνον γάμον μεταξὺ τοῦ υἱοῦ της καὶ τῆς δεσποινίδος Λασεγλιέρ· τότε ἀποχωρίζομένη τὸν μαρκήσιον καὶ τὴν θυγατέρα του εἶχε

παρασυρθῆ ὑπὸ τῆς συγκινήσεως τῶν ἀποχωριστισμῶν· ἀλλὰ νῦν, ὅτε εὐρίσκετο μακρὰν, ἡ ψυχρὰ λογικὴ ἐδείκνυεν αὐτῇ τὰ πράγματα ὑπὸ ἄλλην φάσιν. Ὁ Ῥαούλ ἦτο ὠραῖος καὶ κομψὸς νέος· ναὶ μὲν ἦτο πτωχὸς, ἀλλ' εἶχεν ἀριστοκρατικὴν τὴν καταγωγὴν, καὶ ἡ γενεαλογία τοῦ οἴκου τοῦ Βωμπέρ ἀνῆρχετο μέχρι τοῦ πρώτου χριστιανοῦ βαρῶνου. Εἰς τὴν ἐποχὴν δ' ἐκείνην τῆς συγχωνεύσεως καὶ τῆς συμφιλίωσεως, καθ' ἣν οἱ νεόπλουτοι ἐζήτουν νὰ στολίσωσι τοὺς σάκκους των δι' ἐμβλημάτων καὶ νὰ ἀποτρίψωσι τὸν ῥυπον τῶν ταλλήρων των ἐπὶ ἀρχαίων περγαμηνῶν, ὁ Ῥαούλ ἠδύνατο ἀναμφιβόλως νὰ συνάψῃ πλοῦσιον γάμον, δυνάμενον ν' ἀνυψώσῃ καὶ πάλιν τὴν οἰκογένειάν του. Αἱ ἰδέαι λοιπὸν αὐταί, ἀναπτυχθεῖσαι ἀνεπαισθήτως εἰς τὸν νοῦν τῆς κυρίας Βωμπέρ, ἐνισχύοντο ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ· διότι ἡ βαρωνὶς ἠγάπα πολὺ τὸν υἱὸν της καὶ ἠσθάνετο τιτωσικῶς τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ τὴν φιλοστοργίαν της, ὡσάκεις ἐσκέπτετο ὅτι τὸ μέλλον τοῦ περικαλοῦς ἐκείνου νεανίου ἦτο νὰ μαρτυρῆ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ τῆς πτωχείας. Καὶ αὕτη δὲ ἡ ἰδέα ἦτο νῆα εἰσέτι· εἶχε δηλαδὴ τὴν ἡλικίαν ἐκείνην, τὴν ἄπληστον πλοῦτος καὶ ἀπολαύσεων, καθ' ἣν οἱ ἐγωιστικοὶ ὑπολογισμοὶ ἀντικαθιστῶσι τὰς εὐγενεῖς ὁρμὰς τῆς ψυχῆς. Ἐντεῦθεν εὐκολον εἶναι νὰ ἐννοήσῃ τις ὅποια ἀτομικὴ φιλοδοξία ἐκρύπτετο ὑπὸ τὴν στοργὴν, τὴν ἄλλως εὐκρινεστάτην, τῆς μητρὸς ἐκείνης πρὸς τὸν υἱόν.

Ἡ κυρία Βωμπέρ, ἣτις ἔζησε κατ' ἀρχὰς ἀπομεικρωμένη τῶν τοῦ κόσμου, ἔχουσα σχέσεις μόνον μετὰ τῆς μερίδος τῆς ἀδιαλλάκτου ἀριστοκρατίας, ἤρχισε νῦν σπουδαίως νὰ σκέπτηται περὶ προσεγγίσεως πρὸς τοὺς μοναρχικούς, καὶ νὰ ζητῆ νὰ ὑμψήσῃ τὸν υἱὸν της μὲν νέαν, κατωτέρας μὲν οἰκουγενείας, ἀλλὰ πλουσίαν· αἴφνης ὅμως ἐγνώσθη ὅτι ὁ αὐτοκρατορικὸς ἀετός, θανασίμως πληγείς, ἐκράτει τοὺς κερανοῦς τοῦ πολέμου μὲ τετραυσιμένους πλέον ὄνυχας! Ἡ βαρωνὶς ἔκρινε τότε φρόνιμον, πρὶν ἢ ἀποφασίσῃ, νὰ παραμείνῃ μέχρις οὗ ἴδῃ πρὸς ποῖον μέρος ἠθελεν ἐκραγῆ ἡ καταιγίς, ἣτις ἤκούετο μυκωμένη πανταχόθεν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην, ὡς ἐνθυμεῖσθε, ὁ Σταμπλῆ ἔλαβε τὴν εἰδήσιν τοῦ θανάτου τοῦ υἱοῦ του· ἡ δὲ εἰδήσις ἐκείνη ἔφθασε μέχρι τῆς κυρίας Βωμπέρ, ἣτις ἀπεφάνθη φιλοφρόνως ὅτι τοῦτο ἦτο θεῖα δίκη, καὶ οὐδ' ἐσκέφθη πλέον περὶ τοῦ Σταμπλῆ, ἂν οὔτε αὕτη ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ, ἔτι δὲ μᾶλλον ἀπῆχθάνετο ἕνεκα τοῦ μαρκησίου· αἱ δὲ ὑπερβολαί, ἃς διηγεῖτο περὶ τῆς δεινῆς θέσεως, εἰς ἣν ὁ μαρκήσιος καὶ ἡ θυγάτηρ του περιήλθον, συνετέλεσαν οὐκ ὀλίγον εἰς τὸ νὰ ἐπιρρίψωσι κατὰ τοῦ ἀτυχοῦς γέροντος ὅλην τὴν ὀργὴν καὶ ὄλας τὰς ἀράς τοῦ τόπου. Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα, ὅτε αἴφνης ἐσπέσαν τινὰ τὸ πᾶν ἐφάνη ὅτι ἔμελλε νὰ λάβῃ νέαν τροπὴν.

Καθηράνη πρὸ τοῦ ἀνεωγμένου παραθύρου της, ἡ βαρυνὴς ἐφαίνετο βυθισμένη εἰς σκέψεις βαθείας· ἀλλὰ δὲν ἦσαν οὔτε οἱ ἐναρμόνιοι ψιθυρισμοὶ τῆς ὥραιας ἐκείνης θερνῆς ἐσπέρας, οὔτε αἱ πρὸ αὐτῆς ἐκτυλισσόμεναι τοποθεσίαι, αἱ ποικιλοτρόπως φωτιζόμεναι ὑπὸ τοῦ δύνοντος ἡλίου, αἱ ἀπασχολοῦσαι οὕτω τὴν προσοχὴν της· αἰσθημα πῶθου καὶ θλίψεως ἀπεικονίζετο ἐπὶ τῆς μορφῆς της, καὶ εἶχε τὸ βλέμμα προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ μεγάρου Λασεγλιέρ, οὔτινος τὰ παράθυρα ἤστραπτον ἀντανακλῶντα τὰς ἀκτίνας τοῦ δύνοντος ἡλίου, τὰ δὲ μυρία αὐτοῦ ἀραβουργήματα, οἱ πολεμιστήριοι πύργοι, οἱ κομποὶ καὶ χαρίεντες, διεκρίνοντο ἐν ὅλῃ τῇ ἀρχιτεκτονικῇ αὐτῶν ἀρμονίᾳ, ἐνῶ ὑπὸ τοὺς πόδας του τὰ πυκνὰ δάση τοῦ κήπου ἐκυμαίνοντο ὑπὸ τὴν θωπευτικὴν πνοὴν τοῦ ζεφύρου. Ἐθεώρει ἐπίσης τὰς πέριξ αὐτοῦ πλουσίας ἐπαύσεις καὶ μετὰ θλίψεως ἀνελογίζετο ὅτι τὸ μέγαρον ἐκεῖνο, ὁ κήπος, αἱ γαῖαι ἐκεῖναι ἀνῆκον εἰς ἄνθρωπον ἀγροῖκον, εἰς ἀπαίδευτον καὶ βάνανσον χωρικόν. Ὑπὸ τοιούτων κατεῖχετο σκέψεων, ὅτε αἴφνης εἰσῆλθεν ὁ Ῥαοῦλ καὶ καθίσας πλησίον τῆς μητρὸς του, παρετήρει καὶ αὐτὸς ἄθυμος καὶ σιωπηλὸς τὴν ἐνώπιον αὐτῶν ἐξελισσομένην τοποθεσίαν. Ὁ ἀτυχεὴς νεανίας πρὸ πολλοῦ κατετρώγετο ὑπὸ βαθείας θλίψεως· διότι μὴ ἔχων κλίσιν πρὸς τὴν σπουδὴν, τὴν μόνην δυναμένην νὰ φαιδρῶνῃ τὴν πτωχείαν του, κατηναλίσκετο εἰς ἀγόνους ὄνειροπολήσεις καὶ πόθους ἀπραγματοποιήτους· τὴν ἐσπέραν δ' ἐκείνην περιδιαβάων μονήρης εἰς τοὺς ἀγροὺς εἶχεν ἀπαντήσει συνοδείαν ἐφίππων νεανίσκων ἐπανερχομένων εὐθύμως εἰς τὴν πόλιν ἐν μέσῳ τοῦ ἤχου τῶν κυνηγετικῶν σαλπίγγων καὶ συνοδευομένων ὑπὸ μεγαλοπρεποῦς ἀκολουθίας κυνηγετικῶν ἀμαξῶν, ὑπηρετῶν ἐν στολῇ καὶ ὡραίων κυνῶν. Δὲν εἶχεν αὐτὸς οὔτε ὑπρέτας, οὔτε κύνας, οὔτε ἵππον, ὅπως διατρέχων ἐπ' αὐτοῦ τὰ περίχωρα διασκεδάζῃ τὰς θλίψεις του· ἐπανῆλθε λοιπὸν εἰς τὴν οἰκίαν ἐτι σκυθρωπότερος τοῦ συνήθους καὶ ἀποθεαρημένος, στηρίζας δὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τῆς ἕδρας του, ἔκλιεν ἐπ' αὐτῆς τὸ μέτωπον, καὶ ἡ κυρία Βωμπέρ εἶδε δύο δάκρυα κυλιόμενα ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν παρειῶν τοῦ υἱοῦ της.

— Τένον μου, ἀγαπητέ μου Ῥαοῦλ, εἶπε θλίβουσα αὐτὸν ἐπὶ τοῦ στήθους της.

— Ἄ! μητέρα μου, εἶπεν ὁ νεανίας μετὰ πικρίας, διατί νὰ με ἀπατήσης; διατί νὰ μοὶ ἐμπνεύσης τόσας ματαιὰς ἐλπίδας; διατί νὰ με συνειθίσης ἀπὸ τρυφερᾶς ἡλικίας εἰς εὐειρά ἀνόητα; διατί νὰ μοὶ δεῖξῃς ἐν μέσῳ τῆς πτωχείας μας τὰς μαγικὰς ὄχθας, εἰς ἃς οὐδέποτε ἔμελλον νὰ φθάσω; Διατί δὲν μοὶ ἐνέπνευσας τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν μετριότητα καὶ δὲν προσεπάθησας νὰ περιορίσης τοὺς πόθους καὶ τὴν φιλοδοξίαν μου; ὦ, ἐὰν μὲ ἐδίδασκες ἐνωρὶς τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν εἰς τὴν τύχην ὑποταγὴν, τοῦτο θὰ ἤρμοζε

κάλλιον εἰς τὴν θέσιν μου καὶ τοῦτο θὰ σοὶ ἦτο πολὺ εὐκολώτερον.

Εἰς τὰς δικαίας ταύτας παρατηρήσεις ἡ κυρία Βωμπέρ ἔκυπτε τὴν κεφαλὴν σιωπῶσα, ὅτε αἴφνης κραυγὴ ἐξώθεν ἀκουσθεῖσαι ἐπέστυραν τὴν προσοχὴν της. Ἠγέρθη, ἐπλησίασεν εἰς τὸν ἐξώστην καὶ διεκρίνει εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς γεφύρας τοῦ Κλαῖν τὸν Σταμπλῆ παρακολουθούμενον ὑπὸ τῶν παιδίων τοῦ χωρίου, ἅτινα τὸν κατεδίωκον ῥίπτοντα κατ' αὐτοῦ δράκας χλόης. Ὁ περιφρονημένος γέρον, χωρὶς νὰ ζητήσῃ νὰ ὑπερασπίσῃ ἑαυτόν, ἔφρευεν ὅσον ταχέως ἐπέτρεπε τὸ γῆράς του καὶ τὰ βαρέα ὑποδήματά του. Ἡ κυρία Βωμπέρ ἠκολούθησεν αὐτὸν ἐπὶ πολὺ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ ἔπειτα ἐβυθίσθη εἰς τὰς σκέψεις της. Ἀλλὰ μετὰ τινος στιγμᾶς τὸ πρόσωπόν της ἔλαμψεν αἴφνης ὑπὸ χαρᾶς. Τί συνέβη; τί ἐπῆλθε; Τίποτε σχεδόν, μία ἰδέα. Ἀλλὰ μία ἰδέα ἀρκεῖ πολλάκις ἵνα μεταβάλῃ τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου.

[Ἔσται συνέχεια]

ΑΡΣΙΝΗ Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ.

Ἡ ἐν Ὀλλανδίᾳ κατοικία τοῦ

ΜΕΓΑΛΟΥ ΠΕΤΡΟΥ

Ἡ πόλις Zaandam κατέχει τὸ ὡραιότατον μνημεῖον τῆς Ὀλλανδίας, ὡς ἔλεγεν ὁ πρῶτος Ναπολέων, τουτέστι τὴν καλύβην τοῦ Μεγάλου Πέτρου, εἰς τὴν τὸν ὅποιον ἡ πόλις ὠνομάσθη ἐπὶ τινὰ χρόνον, ὡς ἐτι καὶ σήμερον καλοῦσιν αὐτὴν πολλοὶ, Czardam ἢ Saardam. Πληθὺς ὀδηγῶν ψιθυρίζει τὸ ὄνομα τοῦ περιφήμου τούτου οἰκίσκου εἰς τὸ οὖς πάντων τῶν εἰς Zaandam ἐρχομένων ξένων, οἵτινες χάριν αὐτοῦ καὶ μόνου, δύναται τις εἰπεῖν, μεταβαίνουσιν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς εἰρημένης πόλεως.

Πότε καὶ διατί ὁ μέγας αὐτοκράτωρ ἦλθε νὰ κατοικήσῃ ἐν τῇ καλύβῃ ταύτῃ, εἶνε πασίγνωστον. Ὁ νεαρὸς Τζάρος, ἀφοῦ κατετρόπωσε τοὺς Τατάρους καὶ Τούρκους, καὶ εἰσῆλθε θριαμβευτικῶς εἰς Μόσχαν, ἠβέλησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὰς διαφόρους ἐπικρατείας τῆς Εὐρώπης, ὅπως σπουδάσῃ τὰς τέχνας καὶ βιομηχανίας αὐτῶν. Συνοδευόμενος ὑπὸ τριῶν πρεσβευτῶν, τεσσάρων γραμματέων, δώδεκα εὐγενῶν, πεντήκοντα φυλάκων καὶ ἐνὸς νάννου, κατέλιπε τὰ κράτη αὐτοῦ τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1697, διῆλθε διὰ τῆς Λιβονίας, τῆς Βρανδεβουργικῆς Πρωσίας, τῆς Πομερανίας, τοῦ Βερολίνου, τῆς Βεσφαλίας, καὶ ἀφίκετο εἰς Ἀμστελῶδαμον δεκαπέντε ἡμέρας πρὸ τῆς ἀκολουθίας αὐτοῦ.

Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ διέμευεν ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον πάντῃ ἀγνωστος ἐν μέσῳ τῶν ναυστάθμων τοῦ ναυαρχείου. Ἐκεῖθεν μετέβη εἰς Zaandam, ἔνθα εὐρίσκοντο τὰ περιφημότερα ναυπηγεῖα, καὶ ὅπου περιεβλήθη τὴν ἐνδυμασίαν τοῦ ναυπηγοῦ, ὅπως ἐμάθη ἰδίως ὀφθαλμοῖς καὶ ἰδίαις χερσὶ τὴν τέχνην τοῦ κατασκευάζειν πλοῖα, ἐν ἧ' ἐξεῖχον